

УДК 793.3:78

Яніна РЕВА, старший викладач кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Наталія ЗОЛОТАРЬОВА-ПАСЮТА, провідний концертмейстер кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МУЗИКИ І РУХУ У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

Взаємодія музики і танцю – це складне та багатогранне явище, яке протягом століть досліджувалося та інтерпретувалося різними митцями та науковцями. Зв'язок між музикою та танцем ґрунтується на спільних рисах їх образності та сприйняття. Взаємодія між музикою та танцем не обмежується лише синтетичними жанрами, а пронизує всю історію цих видів мистецтва, проявляючись у численних запозиченнях, стилізаціях та інтерпретаціях.

***Ключові слова:** музика, рух, танець, взаємодія, хореографічне мистецтво, музичне мистецтво.*

Особливу роль у танцювальній культурі відіграє зв'язок із музикою. Разом вони зливаються в єдине ціле, створюючи симбіоз, де кожен елемент підсилює та доповнює інший. Музика задає ритм, динаміку, підкреслює емоції, веде танцівника, а танець, у свою чергу, візуалізує музику, роблячи її більш відчутною та зрозумілою. У сучасних умовах питання музичного супроводу хореографічних постановок стає ще більш актуальним. Це пов'язано з розвитком нових музичних технологій, зростанням популярності сучасних танцювальних стилів, змінами в естетичних уподобаннях публіки.

Роль музики в хореографії глибоко досліджена в працях визначних майстрів танцю та теоретиків хореографічного мистецтва. К. Василенко, В. Верховинець, Р. Захаров, І. Кравченко, Ж. Новерр, І. Смірнов, М. Тарасова, М. Фокін, Л. Ярмолевич та інші детально розглянули цю тему, розкриваючи багатогранний вплив музики на танцювальне мистецтво.

Так, Ж. Новерр у своїй праці «Листи про танець» стверджував, що музика є душею танцю, адже вона задає його емоційний тон, динаміку та структуру. М. Фокін також підкреслював важливість музики, вважаючи її рушійною силою хореографічного задуму [4].

Ф. Лопухов у дослідженні «Шляхи балетмейстера» детально описував, як хореограф має слухати музику, розуміючи її емоційний зміст, ритмічну структуру та динамічні особливості. Це розуміння стає фундаментом для створення танцю, який гармонійно поєднується з музикою. М. Тарасова у своїх працях наголошувала на тому, що музика здатна викликати у глядача певні емоції, які хореограф має втілити в танці. Це емоційне єднання танцю та музики створює глибокий сенс та незабутні враження. К. Василенко досліджував вплив різних музичних жанрів та стилів на хореографію. Він стверджував, що кожен жанр має

свої особливості, які хореограф може використовувати для створення танцювальних образів.

Українські та зарубіжні науковці роблять значний внесок у дослідження взаємодії різних видів мистецтва. О. Гончарук, О. Рожок, Т. Шевець, В. Яромчук та інші висвітлюють теоретичні аспекти та шляхи взаємодії різних видів мистецтв, зокрема музичного та хореографічного. С. Щитова та Т. Шевчук досліджують синтез у сфері музичного мистецтва. Д. Бернадська розглядає сучасну хореографію в контексті взаємодії різних видів мистецтв. Співвідношення музики та танцю відображено також у роботах Г. Безуглої, Л. Блок, М. Друскіна, П. Карпа, В. Пасютінської, Ю. Станішевського, В. Холопової.

Незважаючи на те, що дослідження ролі музики в хореографії мають глибоку та багатогранну історію, існують певні аспекти, які потребують уточнення, зокрема з'ясувати вплив музики на рухи танцівників, на їх ритм, динаміку та емоційну виразність; дослідити як різні жанри та стилі музики впливають на хореографію; порівняти роль музики в класичній та сучасній хореографії.

Мета публікації полягає у розкритті синтезу звуку та руху, що виявляється у взаємодії музики та танцю.

Мистецтво танцю формувалося тривалий історичний період. З плином століть воно шліфувалося, збагачувалося новими елементами та формами. Цей багатий арсенал рухів, поз і виразних засобів не лише робить танець красивим естетично, але й стає потужним інструментом для передачі інформації. В танці оживає душа народу, його радощі та печалі, вірування та цінності. Кожен рух, кожна мелодія, кожен погляд хореографа пронизані емоціями, які захоплюють глядача і роблять його співучасником дійства.

Музика веде танцівника, підкреслює його рухи, забарвлює їх сенсом і глибиною. З іншого боку, танцівник візуалізує музику, перетворюючи її на рухи тіла. Він використовує мову танцю, щоб передати емоції, ідеї та образи, закладені в музичному творі. При взаємодії хореографії та музики, відбувається діалог двох мистецтв. Вони спілкуються між собою, підсилюючи та розкриваючи красу один одного. Хореографічне мистецтво, подібно до музичного, має знаково-комунікативний характер. Художні знаки в танці організуються за законами, подібними до музичних: метроритм, гармонія, контраст, консонанси, дисонанси, архітектоніка, форма тощо.

У хореографії, так само як і в музиці, існує визначена тривалість виконання різних рухів: вісімка, чверть, половина – це часові одиниці, на які припадає наголошений основний рух. У виконанні окремих рухів та їх комбінацій існує рівномірність. Така зміна тривалості та акцентування окремих рухів створює хореографічний ритм. Навіть в межах одного такту музичного розміру спостерігаються різноманітні співвідношення між рухами та музикою, що утворюють ритмічний візерунок [3, с. 141].

На відтінки руху впливає музичний лад. Мажорна мелодія надає рухові енергії та динамічності, у той час, як мінорна мелодія привносить плавність та елегантність. Це особливо відчувається при зміні характеру музичного супроводу, коли відбувається перехід від мажорного ладу до мінорного та навпаки.

У взаємодії музики та хореографії танець стає повноцінним мистецьким твором. Дуже чітко описав значення музики для хореографічного твору великий

французький балетний танцівник і реформатор балетного мистецтва Ж. Новерр. Хореограф зазначив, що музика для танцю, як і слово для музики є дуже важливою. Тому він наголошував на тому, що музика для танцю повинна визначати рухи та гру кожного танцівника, надаючи їм програму, яку вони мають передати через енергійні та виразні жести та міміку [4, с. 213].

На думку В. Клещукі, сприйняття музичних та хореографічних образів має значною мірою суб'єктивний та індивідуальний характер. Це, вважає науковець, відрізняє їх від образів живопису, літератури та театру, які зазвичай більш конкретні. Найефективнішим способом занурення у світ емоцій, що виражаються музикою та хореографією, є рух. У танці рухи стають мовою, а в музиці вони опосередковано та технічно-безпосередньо відображають емоції [4, с. 305–306].

Слухаючи та сприймаючи музику в русі, людина проживає музичні образи пластично, відчуваючи та діючи незвичайним для себе способом. Це виходить за рамки повсякденних рухів, накладаючи відбиток і на їх характер. Під впливом музичного образу рухи, зокрема танцювальні, стають більш делікатними. Вони набувають характерних ознак того чи іншого почуття, виражаючи не лише швидкість, точність та економність.

Таким чином, завдяки наявності «зворотного зв'язку» між музичним слухом і рухами, одне мистецтво підсилює інше, щоб розкрити справжню сутність танцювального твору. Але розкрити глибину музики та знайти спосіб її адекватного вираження у танці – це великий виклик. Для цього необхідно мати не лише талант балетмейстера, але й володіти музичною та хореографічною культурою [2, с. 240].

Сучасні хореографи часто використовують у своїх постановках музику, яка не була спеціально створена для танців. Вони вважають, що ця музика за своєю інтонаційно-драматургічною природою відповідає виразним можливостям сучасної сценічної хореографії. Однак молоді постановники не завжди враховують зміст музики і те, що вона часто не збігається зі змістом у танці. Таке ставлення до музики може призвести до невдалої постановки, яка буде недоречною на сцені.

Динамічний зв'язок між музикою та танцем, що постійно розвивається, простягається від синкретизму до автономії та народження нових форм, стимулюючи водночас виникнення нового міждисциплінарного підходу до їх дослідження. Спільні риси цих двох видів мистецтв, такі як знаково-комунікативна природа, невербальний характер вираження, розгортання художнього образу в часі, метроритмічна основа, просторовість з візуальною інтерпретацією музичної образності, пластичність та суб'єктивність сприйняття образів, створюють сприятливі умови для їх взаємодії та поєднання [3, с. 22]. Цей зв'язок починаючи з ХХ століття став ще міцнішим завдяки актуалізації поза музичних засобів у музичній сфері.

Сучасні дослідження, що ґрунтуються на міждисциплінарному підході, дозволяють глибше зрозуміти складні механізми взаємодії музики та танцю, їхню спільну еволюцію та вплив один на одного. Це відкриває нові перспективи для інтерпретації художніх творів, а також для створення нових синтетичних форм, які здатні вражати уяву та емоції глядачів. Важливо зазначити, що взаємозв'язок музики та танцю не є одностороннім. Це постійний процес обміну, де кожен вид мистецтва збагачує інший, стимулюючи його розвиток та еволюцію. Цей

динамічний діалог лежить в основі формування нового художнього бачення, яке розширює межі естетичного досвіду та збагачує наше духовне життя.

Взаємодія музики і танцю – це складне та багатогранне явище, яке протягом століть досліджувалося та інтерпретувалося різними митцями та науковцями. Цей динамічний зв'язок лежить в основі формування нового художнього бачення, який збагачує наше духовне життя. Музика та танець не просто доповнюють один одного, але й трансформують, розкриваючи нові грані своєї виразності, створюючи цілісне враження від танцювального твору. Зв'язок між музикою та танцем ґрунтується на спільних рисах їх образності та сприйняття. Взаємодія між музикою та танцем не обмежується лише синтетичними жанрами, а пронизує всю історію цих видів мистецтва, проявляючись у численних запозиченнях, стилізаціях та інтерпретаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волошина Л. Взаємовплив музики і хореографії в історичному контексті. *Вісник Львівського університету. Серія : Мистецтвознавство*. Львів, 2012. Вип. 11. С. 237–243.
2. Клещук В. П. Семіологічні аспекти музичного та хореографічного мистецтва: до проблеми взаємодії. *Музичне мистецтво і культура*. Вип. 30. Кн. 2. 2020. С. 299–313.
3. Кундис Р. Ю., Никорович І. Ю., Кіптілова Н. В., Бугрин Ю. З. Особливості роботи з музичним матеріалом в постановочній діяльності студентів-хореографів. *Молодий вчений*. №12(100). 2021. С. 140–144.
4. Noverre J.-G. *Lettres sur la danse et les ballets*. A Stutgard: et se vend a Lyon, chez A. Delaroche, 1760. 484 p.